

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Gelukkig de mens die niet meegaat met wie kwaad doen,
die de weg van de zondaars niet betreedt,*

Bij spotters niet aan tafel zit.

*Hij zal zijn als een boom,
geplant aan stromend water.*

Ps 1:1,3a

Als je Psalm 1 zou moeten vangen in een beeld, als je deze Psalm op het schilderdoek zou willen vangen, dan zou ik een weg met twee aftakkingen schilderen. Een weg ten goede, en een weg ten kwade. De weg van de rechtvaardige, en de weg van de goddeloze. Psalm 1 is de deur waardoor wij mogen binnengaan in de wijsheid van het Psalmenboek. Een Psalm die de toon zet voor alle liederen die nu nog gaan volgen.

Met al het geweld dat weer opvlamt in Israël is Psalm 1 een bijzonder actueel lied. Het kwaad dat laait, dat zich alsmaar uitbreidt als een allesverwoestend vuur in Israël, in Gaza: voor sommige mensen kwam het ineens heel dichtbij. Omdat kinderen, familieleden of vrienden daar waren voor vakantie, studie of werk. De meesten kunnen met een noodvlucht veilig terugkeren. Wat een opluchting moet het zijn: dat je weer veilig bent, dat je thuis mag komen in een land waar je niet hoeft te vrezen voor bommen en raketten, voor nietsontziende gijzelingen en slachtingen op straat. En tegelijk gaan onze gedachten uit naar gewone burgers in Israël en de Palestijnse gebieden: gewone mensen die het slachtoffer zijn van deze spiraal van geweld, in het bijzonder zij die zich in Gaza bevinden; mensen die geen kant op kunnen in een gebied zonder water en zonder stroom.

Welk pad kies je? Welke weg sla je in? Psalm 1 zet ons stil bij de keuzes die we maken. Psalm 1 schotelt ons twee wegen voor: de weg van de rechtvaardigen en de weg van de goddelozen. Willen wij echt horen naar de *thora*, naar de leefregels, het pad dat God ons wijzen wil? Wil je gaan op Gods wegen, en hem trouw zijn? Dat zijn de vragen waartoe Psalm 1 ons uitdaagt.

Net als de Bergrede, die toespraak van Jezus die zo vol is van gerechtigheid, begint Psalm 1 met een zaligspreking, met geluk. 'Gelukkig de mens' (Ps 1:1)! Geluk is het eerste woord dat hier klinken mag. Een zaligspreking is een wens die over mensen wordt uitgesproken. Aan ieder mens die deze wijze worden leest, komt het toe: de wens dat je echt gelukkig mag zijn, dat het goede je toestroomt als je luisteren wil naar Gods stem, als je trouw aan zijn woorden wilt leven.

Wat opvalt in deze Psalm is dat er na deze zaligspreking gelijk een ontkenning volgt. Een ontkenning in drievoud, want tot drie keer toe valt in het tweede deel van vers 1 het woordje niet. Na deze zaligspreking, maakt de Psalmist het gelijk concreet en legt hij uit wat geluk in de weg staat, wat de weg van gerechtigheid niet inhoudt: dat je niet wandelt in de kring van goddelozen, dat je niet staat op de weg van zondaren, dat je niet zit op de stoel van spotters.

Godelozen, zondaars, spotters: drie termen voor hetzelfde. Het gaat hier niet zozeer om degenen die buiten het verbond staan, maar om mensen die niet geworteld zijn,

mensen die vruchteloos zijn, en onnadenkend meedoen met zij die kwaad stichten in deze wereld. In de werkwoorden die hier klinken zit een gelaagdheid. Er gaat beweging van uit. Als je het letterlijk vertaald, klinkt vers 1 zo:

*Gelukkig de mens die niet **wandelt** in de kring van goddelozen,
en niet **staat** op de weg van zondaren,
die niet **zit** waar spotters zitten.*

Wandelen, staan, zitten. Het gaat van beweging naar stilstand en zitten. Daar gaat een waarschuwing van uit: pas op voor wie kwaad doen, in woorden en in daden. Pas ervoor op dat je niet mee gaat doen. Het kwaad heeft een aanzuigende werking; als je niet uitkijkt word je erin meegetrokken. Totdat je gaat zitten, het goede tot stilstand komt en je hopeloos verzand op een weg die tot niets zal leiden.

Wanneer mensen goed zijn voor elkaar en elkaar recht doen, dan heeft dat een aanstekelijke werking. Er is geluk omdat ieder mens naar waarde wordt geschat, er is vrede omdat mensen rechtvaardig met elkaar omgaan. Mensen kunnen in de keuzes die ze maken ongelofelijk veel goed doen. Gezegend wie vrede stichten waren de woorden van Jezus. Gezegend wie barmhartig zijn, gezegend wie zuiver van hart zijn. Ja, gezegend wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden, want voor hen is het koninkrijk der hemelen.

Maar het tegendeel is evengoed waar. Wanneer mensen zich begeven op de kronkelpaden van haat, van vergelding en boosheid, dan gaat het vaak van kwaad naar erger. We zien het steeds weer om ons heen gebeuren: hoe mensen volharden in boosheid, hoe deskundig en bedreven mensen kunnen worden in het kwetsen en vernederen van de ander, in het doen van wat kwaad is in Gods ogen. Het is aan de orde van de dag. Hoe vergeldingsdenken uitdijt in nog meer kwaad en leed. De zwaarden die geslepen worden, een oog voor een oog...blind en meedogenloos terrorisme, nog harder en feller terugslaan dan ooit te voren: de spiraal van geweld heeft nog nooit tot vrede geleid.

Psalm 1 leert ons dat die weg vruchteloos is. Het woord goddelozen wordt nogal eens eenzijdig uitgelegd. Het gaat hier ten diepste over een weg die van God losraakt. De psalmist vergelijkt de weg van de goddeloosheid met kaf. Graankorrels bevinden zich in de korenaar. Elk van die korrels heeft een omhulsel, een kafje. Maar dat omhulsel is onverteerbaar en moet bij het oogsten van graan gescheiden worden. Bij het dorsen werd er op de graankorrel geslagen. Zo komt het vliesje los. Vervolgens legt de boer het graan op een zeef. Hij gooit de korrels omhoog. Het vliesje waait weg met de wind, het dwarrelt door de lucht en valt op de aarde neer.

Het punt dat de Psalmist wil maken is dat de wettelozen even vluchtig zijn als het kaf, dat verwaait op de wind. Een bestaan als kaf: het leidt nergens toe. Ze doen wel veel stof opwaaien. Maar er hoeft maar een zuchtje wind op te komen, en dan is het weg. Dwarrelend in de lucht, een speelbal voor de wind. Maar daar tegenover staat de rechtvaardige, de mens die zijn voeten zet op de weg van vrede en gerechtigheid. Hij vindt vreugde vertaalt de NBV in vers 2. De Thora, de weg ten leven, brengt inderdaad vreugde. Maar het gaat om meer dan dat. De Statenvertaling vertaalt het Hebreeuwse woord *hēpets* met 'lust'. Het woord betekent 'verlangen' of 'genoegen'. Het gaat hier

om de mens die met heel zijn hart verlangt naar Gods woorden, en zich daarin verdiept. Die zich voedt aan de bron.

Deze mens zal zijn als een boom, stevig geplant aan de bron waar water stroomt. Aan zijn takken komen vruchten en zijn bladeren blijven groen. Alles wat hij doet draagt vrucht omdat hij leeft uit de bron, omdat hij zich laat voeden door Gods woord. Die bloeiende en stevige boom staat in zwaar contrast met de weg van de wettelozen. Daar eindigt Psalm 1 mee in de verzen 5-6. Daar wordt duidelijk dat de weg van de wettelozen helemaal niet meer verbonden is met God. Die weg kan alleen maar eindigen in de dood. Maar God kent de weg van de rechtvaardigen, zo dicht de Psalmist. Wie zijn wegen gaat, is door God gekend.

Welke weg sla je in? Voor welk pad kies je? Deze Psalm is een uitnodiging om te kijken naar ons eigen hart: op welk pad bevind ik mij? Wat gaat er eigenlijk in mijn hart om? Of om het met de woorden van de Statenvertaling te zeggen: is er een lust in mij, een verlangen om mij elke dag te laten voeden door het brood dat God mij aanreikt? Bevind ik mij wel genoeg aan de bron? Merk ik dat het hongerend verlangen om Gods wegen te gaan, dag en nacht in mij aanwezig is?

Psalm 1 nodigt ons uit om Gods kinderen te zijn om te blijven op de goede weg, de weg van rechtvaardigheid en vrede. Blijven op de juiste weg vraagt ook om standvastigheid, om volharding en volhouden. Er kunnen periodes zijn in je leven waarin je niet veel merkt van bloei, van volle en rijpe vruchten, het blad dat niet verdort. Daarom zegt de Psalm ook: 'op tijd draagt hij vrucht' (Ps 1:3). De mens die vreugde vindt in Gods Woord, die zich laat voeden en onderwijzen, zal daarin ook de kracht vinden om geduld op te brengen, om vol te houden wanneer er tegenslagen zijn, om geloof op te brengen in een wereld waar mensen enkel nog voor zichzelf lijken te leven, om hoop te houden te midden van alle moedeloosheid, het leed dat mensen elkaar aandoen. Want God brengt alles op zijn tijd tot bloei. Blijven op zijn weg, ook als de vruchten nog niet zichtbaar zijn, is een beslissende keuze.

Er is altijd een andere weg. Want zelfs wanneer wij de weg kwijtraken, wanneer we dwalen op verkeerde wegen, kan het gebeuren dat God ons terugroept. Dat blijkt wel uit de roeping van Paulus. Paulus was voor zijn bekering een vijand voor de eerste christenen, die Lucas steevast de mensen van de weg noemt. Paulus, die toen nog Saulus heette, laat zich leiden door vijandschap en haat. Hij heeft niet alleen een hekel aan de mensen van de weg, maar vervolgt hen ook. Al in Handelingen 8 wordt dat duidelijk.

Lucas schrijft aan het begin van Handelingen 8 dat Saulus de gewelddadige steniging op Stefanus goedkeurde, en dat hij probeerde om de gemeente in Jeruzalem te vernietigen door mannen en vrouwen met geweld uit hun huizen te laten sleuren (Hand 8:1,3). Een hoofdstuk later is er nog niet veel veranderd bij hem en lezen we dat hij de mensen van de weg nog steeds met de dood bedreigt. Verblind door haat blijft hij volharden in zijn boosheid. Nu heeft hij het gemunt op de christenen in Damascus. Aan de hogepriester vraagt hij of hij aanbevelingsbrieven mag geven aan de synagogen in Damascus, zodat hij de mannen en vrouwen van de weg gevangen kan nemen en mee kan voeren naar Jeruzalem.

Saulus is de weg van strijd en vijandschap ingeslagen. Nietsvermoedend gaat hij op weg naar Damascus, vol overtuiging dat zijn daden gerechtvaardigd zijn. Hij kon niet vermoeden hoe anders het zou lopen, want God staat zijn plannen niet toe. Het is de opgestane Heer, die hier tussenbeide komt. Het is Christus zelf die deze strijd een halt toeroept en hem de voeten dwars zet. Hij slaat hem met zijn licht, met licht zo oogverblindend fel, dat hij neervalt. Hij werpt de duisternis over hem, zodat hij niet kan zien. Hij dwingt hem om te buigen en te luisteren naar zijn stem:

Saul, Saul, waarom vervolg je mij?

Handelingen 9:4

De stem van de gekruisigde die aanklaagt wat hij hier aan het doen is. In zijn stem weerklinkt de stem van God – die stem door merg en been – toen Kaïn zijn broer Abel dood sloeg: Wat heb je gedaan! Hoor toch hoe het bloed van je broer uit de aarde naar mij schreeuwt (Gen 4:9)! Ach, hoe herkennen we die dynamiek in de twee volken – in Israëlieten en Palestijnen – hoe ze elkaar in de greep houden: een krachtmeting, een balanceren in de strijd, slag op slag, verbeten houden ze vol totdat de één de andere dood slaat.

Ook Saulus is blind. Drie dagen lang kan hij niet zien. Hij kan niet meer verder. Hij heeft meegedaan in de vervolging van die vreemde, eigenaardige volgelingen van Jezus. En nu is hij tot stilstand gebracht. De mannen die met hem meereizen moeten hem naar Damascus brengen. Daar trekt hij zich terug in een huis. Hij kan niet meer eten of drinken. Nu hij de stem van Jezus heeft gehoord, kan hij niet anders dan bidden. Het dringt diep tot zijn ziel door: waar hij mee bezig was, hoe blind zijn vruchteloze strijd was. Waarom achtervolg je mij? Hij begint te begrijpen dat hij door zijn leerlingen te vervolgen, Christus zelf verwondt.

Paulus leert zien, wat de volgelingen van Jezus na Pasen hebben ervaren: dat Jezus het levende Woord is, dat Gods diepste waarheid in hem vervuld wordt, en dat hij de weg is naar een nieuw leven, dat vol is van Gods gerechtigheid. Dat je God ziet, wanneer je Hem hebt gezien. Dat je in zijn stem, Gods stem hoort. Dat Hij de vervulling is van heel de Thora, en dat wij de meest waarachtige en pure vorm van liefde en broederschap ontmoeten wanneer wij onze voeten zetten op de weg waarop Hij ons is voorgegaan.

Wanneer zullen de schellen eindelijk van onze ogen vallen? Wanneer ontwaken wij uit onze blindheid? Wanneer komt de dag waarop wij kunnen zien met nieuwe ogen? Moet het ons nu werkelijk verwonderen dat de weg van geweld nooit tot vrede zal leiden? Dat een mens zal oogsten, wat hij zaait? Onze enige hoop is God zelf: dat Hij zal verzoenen wat onverzoenbaar lijkt. Dat God mensen in een andere richting stuurt, dat Hij ook nu tussenbeide mag komen. Dat mag ons gebed zijn voor Israël en Palestina. De opdracht die geldt voor beide partijen, voor al die landen en plaatsen waar mensen haat en verderf zaaien, waar blinde woede enkel nog leiden kan tot een weg ten dode.

Ook ons roept Hij. Jezus belichaamt Gods waarheid. Hijzelf heeft ons de weg gewezen van naastenliefde en barmhartigheid. Overal waar Hij onder mensen aanwezig komt

en mensen in hem broeder en zuster worden: daar kan vrede en recht heersen. Hij is het Lam van God dat alle schuld verzoent. En Hij roept ook ons. Hij roept jou en mij:

Heb je zijn stem al gehoord?

Heb je goed gekeken in de blik van arme en vernederde mensen,
hoe je in hun ogen zijn ogen kunt herkennen?

Spits je oren, open je ogen.

Luister opnieuw. Kijk met andere ogen.

Want gezegend ben je als je zijn stem verstaat.

Amen.